

Dens Dimiņš

Ieteikumi islandiešu īpašvārdu atveidei latviešu valodā

Islandiešu valoda (*íslenska*) pieder pie indoeiropiešu valodu saimes ģermāņu valodu grupas, ziemeļģermāņu (skandināvu) valodu apakšgrupas, kuru sīkāk daļa ziemeļrietumģermāņu valodu apakšgrupā (tajā ir islandiešu, fēru un norvēģu valoda), kā arī ziemeļaustrumģermāņu (austrumskandināvu) valodu apakšgrupā, kurā ietilpst zviedru un dāņu valoda. Tā ir oficiālā valoda Islandē. Ir vairāk nekā 314 tūkstoši šīs valodas kā dzimtās valodas lietotāju (2016. gada dati)¹.

Visbiežāk lietotais un oficiālais nosaukums, kas atrodams vārdnīcās, piemēram, pareizrakstības vārdnīcā, ir **islandiešu valoda** (Ceplītis *et al.* 1995, 310). Tas būtu paturams kā tradicionālists. Ir bijuši mēģinājumi mainīt to uz senāku formu², pagarinot patskani *ī* (Islande, īslandiešu), kā rezultātā šobrīd apritē ir abi izrunas un rakstības varianti. Lai gan vietvārdu *Ís-land* arī mūsdienās var aplūkot kā salikteni, kura pirmajā daļā neapšaubāmi ir garš patskanis, šo ieteikumu autors nesaskata vajadzību mainīt Islandes valsts un valodas nosaukumu (Dimiņš 2008).

Senākie rakstu pieminekļi senislandiešu valodā saglabājušies no apm. 11. vai 12. gadsimta (islandiešu sāgas un „Eddas³ dziesmas”). Senislandiešu valoda ir t. s. senskandināvu valoda, kuras skaņu likumības atšķiras no mūsdienu islandiešu valodas fonētikas (sk. Bērziņa 2012; Bērziņa, Dimiņš 2015). Arī atveides principi ievērojami atšķiras, jo senislandiešu nosaukumi nereti tiek tulkoti, piemēram, *Rangá 'Ačgārnupe'* (Bērziņa 2012, 77). Šāda „tulkojoša” atveide mūsdienu islandiešu valodā ir pieļaujama tikai daiļliteratūrā.

Islandiešu valodā, tāpat kā latviešu valodā, ir uzsvērtā vārda pirmā zilbe, izņemot atsevišķus saliktoņus veidus, kam ir uzsvērtā otrā zilbe. Prievārdu un saikļi, kas var būt sastopami arī īpašvārdos, ir neuzsvērti (kā klītikas).

Islandiešu rakstu valodā lieto latīņu alfabētu (sk. 1. tabulu), kurā ir vai nu 32 burti (grafēmas), vai 36, ja skaita arī svešvārdos sastopamos *c*, *q*, *w* un novecojušo *z*, kas pēc 1973. gada pareizrakstības reformas aizstāts ar *s* (Sigtryggson 2011, 197).

¹ *Icelandic at Ethnologue* (19th ed., 2016).

² Nosaukums „Islande” un tā atvasinājumi ir lietoti arī pirmskara Latvijā, piemēram, „Konversācijas vārdnīcā” (Švābe 1931/1932, 13583–13590). Arī prof. Jānis Endzelins savulaik Latvijas Universitātē docēja (sen)islandiešu valodas kursu.

³ Izņēmums, sava veida *nomen sacrum*. Tā kā šis ir sens un sakrāls nosaukums, „Eddas dziesmu” atdzejojātājs Uldis Bērziņš uzstāja uz šādu atveidi.

Burts	Atbilde latviešu valodā, norādes
A a	a, ā
Á á	au; ā (<i>senisl.</i>)
B b	b
[C c]	s
D d	d
Ð ð	d
E e	e, ē
É é	jē; ē (<i>senisl.</i>)
F f	f
G g	g
H h	h
I i	i, ī
Í í	i, ī
J j	j
K k	k
L l	l
M m	m
N n	n
O o	o, ō
Ó ó	ou, o (<i>retāk</i>) ⁴
P p	p
[Q q]	k (<i>vai pēc attiecīgās svešvalodas likumiem</i>)
R r	r
S s	s
T t	t
U u	u
Ú ú	u, ū
V v	v
[W w]	v (<i>svešvārdos</i>)
X x	ks
Y y	i
Ý ý	ī, i
[Z z]	s, z (<i>svešvārdos</i>)
Þ þ	t
Æ æ ⁵	ai
Ö ö	o, ō

1. tabula. Islandiešu valodas alfabēts: burtu atbildes latviešu valodā

⁴ Var izmantot [ou] katru reizi, kad oriģinālrakstībā ir ó, bet tas nepieciešams tikai tad, kad vajag nošķirt vārdus ar o un ó, piemēram, *þor* 'Tors' un *þór* 'Tours'.

⁵ Kursīvā æ, ko nevajadzētu jaukt ar fonētisko simbolu /œ/, ar ko atveido grafēmu ö.

Grafēmu un skaņu atbilstes islandiešu un latviešu valodā

Islandiešu fonoloģija ir visai sarežģīta, un, salīdzinājumā ar senskandināvu valodu, tā ir mainījusies vairāk nekā jebkurš cits valodas komponents (Thráinsson 1994, 143), īpaši tas attiecas uz patskaņiem, kam mainījies gan garums, gan kvalitāte, piemēram ir sakrituši kopā senais *y/ý* un *i/i*, kas kļuvuši par [i], tāpat *o* un *ø/ö*, kas devuši [œ]. Nevar teikt, ka rakstība būtu fonētiska, t. i., ka tā atbilstu izrunai. Patskaņi, līdzskaņi un pat divskaņi var būt pozicionāli isi vai gari. Pozicionāli isi patskaņi un divskaņi ir pirms dubultotiem līdzskaņiem un līdzskaņu grupām, izņemot savienojumus *p, t, k, s + v, j, r*. Līdzskaņi var asimilēties (pielīdzināties skanīguma un kvalitātes ziņā) vai disimilēties (atšķirties) atkarībā no fonētiskās apkārtnes un vietas fonētiskajā frāzē. Dažos gadījumos izrunā parādās epentētiski (iesprausti) līdzskaņi. Eksistē plūdeņu un nāseņu nebalsīgie varianti, priekšspirēti un pēcspirēti (ar piedvesmu izrunāti) troksneņi, kā arī slēdzeņu un berzeņu palatalizētie varianti.⁶ Lai gan principā priekšroka dodama fonētiskās atveides principam, daudzas islandiešu valodas fonētikas īpatnības īpašvārdu atveidē netiek atspoguļotas, jo tās neparādās rakstībā un to trūkst latviešu valodas fonētiskajā sistēmā. Līdz ar to islandiešu īpašvārdu atveide latviešu valodā ir sava veida kompromiss starp vārdu izrunu un rakstību (vārdu ortogrāfisko formu) mūsdienās, kā arī vairāk vai mazāk hipotētisko izrunu senskandināvu valodā, kur vien iespējams, atveidi tuvinot rakstībai. Piemēram, *u* izruna atvērtā zilbē aptuveni atbilst [y], bet dažos gadījumos tomēr [u], vienkāršības un konsekvences labad šo skaņu latviski atveido ar *u*. Burts *ö* atbilst īsam vai garam [œ], ko vācu valodā pieņemts atveidot ar *e*, bet islandiešu valodā ieteicams atveidot ar *o*, piemēram, *Björk* – Bjorka. Gadījumos, kad iespējami varianti, ieteicams izvēlēties oriģinālvalodas rakstībai tuvāko variantu.

Mūsdienu islandiešu valodā (nešķirot garumu) ir **astoņi patskaņi**, ko starptautiskajā fonētiskajā rakstībā (IPA) attēlo tā, kā norādīts 2. tabulā.

Artikulācijas veids	Priekšējās rindas		Aizmugurējās (pakalējās) rindas	
	nenoaapaļoti	noapaļoti	nenoaapaļoti	noapaļoti
augsta pacēluma	i			u
vidēji augsta pacēluma	ɪ	ʏ		
vidēji zema pacēluma	ɛ	œ		ɔ
zema pacēluma			a	

2. tabula. Islandiešu valodas patskaņu klasifikācija (Árnason 2005, 30; Árnason 2011, 60)

⁶ Izvērstis pārskats par islandiešu valodas fonētikas sistēmu atrodams Bruno Kresa (*Bruno Kress*) „Islandiešu gramatikā” (vācu val.) (Kress 1982, 7–110).

Islandiešu valodā ir **pieci divskaņi**: [ei], [ɔi], [œi], [ai] un [au]. Jāatzīmē, ka [uo], [ou] un [iɛ] dažos avotos tiek saukti par jaunajiem divskaņiem, bet citur – par morfofonēmiskām alternācijām (Árnason 2011, 66). Salīdzinājumam: klasiskajā senskandināvu vokālisma sistēmā (nešķirot garumu) ir deviņi patskaņi un trīs divskaņi (Iversen 1973, 10).

Grafēma	Sen-skandināvu val. IPA	Grafēma	Islandiešu val. IPA	Atbilde latviešu valodā	Islandiešu person-vārds	Atveide latviešu valodā
a	[a]	a	[a] vai [a:]	a, ā	Arnρός Abel	Arnrousa, Arnrosa Ābels ⁷
á	[a:]	á	/au:/ vai [au]	au, ā (<i>senvārdos</i>), ava (<i>upju nosauk.</i>)	Ágústa Ása	Augusta Ausa, Āsa
e	[ɛ]	e	[ɛ] vai [ɛ:]	e, ē	Elsa Lena	Elsa Lēna
é	[ɛ:]	é	[jɛ:]	jē, ē (<i>senvārdos</i>)	Gréta Védís	Grjēta, Grēta Vēdīsa
i	[i]	i	[i] vai [i:]	i, ī (<i>reti</i>)	Ingvar Iðunn Ida	Ingvars Idunna ⁸ Īda
í	[i:]	í	[i] vai [i:]	ī, i	Ísak Ísgeir	Ísaks Ísgeirs
-ía	[i:a]	-ía	[i:a]	-ija (<i>galotnē</i>)	Xeníá	Ksenija
o	[ɔ]	o	[ɔ] vai [ɔ:], [uo:]	o, ō	Oddur Ove	Ods (<i>ne ar divskani uo!</i>) Ove /o:/
ó	[ɔ:]	ó	[ou:] vai [ou]	ou, o, ō (<i>retāk</i>)	Ófeigur Ósk	Oufeigs, Ofeigs /o:/ Ouska, Oska
u	[u]	u	[y], [y:] vai [u]	u, ū	Unnar Uni	Unnars Ūne, Ūni ⁹
ú	[u:]	ú	[u] vai [u:]	u, ū	Úlfar Úa	Úlfars Úa
y	[y]	y	[i], <i>reti</i> [y]	i	Ylva	Ilva
ý	[y:]	ý	[i] vai [i:]	i, ī	Ýr Ýrr Ýmir	Īra Ira Īmis, Īmirs ¹⁰

⁷ Patskanis garš, jo islandiešu vārdos atvērtā zīlbē tas pagarinās. Aizguvumos patskani pagarināt nav obligāti.

⁸ Sens dieves vārds, šādi lietots „Eddas dziesmās”.

⁹ Principā visi vīriešu dzimtes *-j* vārdi tradicionāli tiek atveidoti ar *-e*, kas atbilst senākai formai, lai gan nevarētu iebilst arī pret atveidi ar *-i* vai pat *-is*.

¹⁰ Celms *Ými-*, ģenitīva forma *Ýmis*. Sens dieva vārds, šādi lietots „Eddas dziesmās”. Pieļaujama paralēlforma *Īmirs*.

Grafēma	Sen-skandināvu val. IPA	Grafēma	Islandiešu val. IPA	Atbilsme latviešu valodā	Islandiešu person-vārds	Atveide latviešu valodā
æ, ę	[æ], plats e	æ	[ai:] vai [ai]	ai	Æsa	Aisa
ǫ	[ɔ]				Ösp Önundur	Ospa Onunds /o:/
ø	[œ]	ö	[œ:] vai [œ:]	o, ö		
ó, ę	[œ:]					
au	[au]	au	[œi] vai [œi:]	oi	Auður	Oidira
ei	[ei]	ei	[ei] vai [ei:]	ei	Eilífur	Eilīfs
ey	[ey]	ey	[ei] vai [ei:]	ei	Eyvindur	Eivinds

3. tabula. Islandiešu valodas patskaņu un divskaņu atbilsmes
(pēc Iversen 1973, 11; Árnason 2005, 124–125)

Islandiešu valodā ir **30 līdzskaņu**: 20 līdzskaņu fonēmu un 10 alofonu (sk. 4. tabulu).

Artikulācijas veids		Artikulācijas vieta				
		lūpeņi / labiodentāli līdzsk.	dentāli / alveolāri	mīkstās aukslējās, palatāli	mīkstās aukslējās, velāri	balsis saites (glotāli, laringāli)
eksplozīvs slēdzēnis (troksnenis)	neaspirēts	p	t	c	k	?
	aspirēts	p ^h	t ^h	c ^h	k ^h	
spraudzenis, aprosimants	balsīgs	v	ð	j	ɣ	
	nebalsīgs	f	θ	ç	x	h
nazāls slēdzēnis (nāsenis)	balsīgs	m	n	ɲ	ŋ	
	nebalsīgs	ɱ	ɳ	ɲ̥	ŋ̥	
spraudzenis (laterāls)	balsīgs		l			
	nebalsīgs		ɭ			
spraudzenis (vibrants)	balsīgs		r			
	nebalsīgs		ɾ			

4. tabula. Islandiešu valodas līdzskaņu klasifikācija
(pēc Árnason 2005, 33; Árnason 2011, 98–99)

Grafēma(s)	IPA	Atbilsme latviešu valodā	Islandiešu personvārds	Atveide latviešu valodā
b	[p]	b	Bergdís	Bergdīsa
bb	[p:]	b	Ubbi	Ube, Ubi
d	[t]	d	Daði	Dāde, Dādi
dd	[t:]	d	Oddmar izņ. Edda	Odmars Edda
-ð	[ð]	d	Fríður Eiður (<i>vīr.</i>)	Frida Eids, Eidis
f-	[f]	f	Fjóla	Fjoula, Fjola
-f	[v]	f	Torfi	Torfe, Torfi
-ff	[f:]	f	–	–
fl-	[fl]	fl	Flosi	Flose /o:/
-fl	[pl]	fl	–	–
-fn	[pn]	fn	Hrafnar	Hrafnars
g	[c]	g	Geir	Geirs
g	[k]	g	Garðar	Gardars
guð-	[kvv:ð]	gud-	Guðmundur	Gudmunds
-g	[ɣ]	g	Saga	Sāga
-gi	[ji]	gi	Huginn	Hūgins
-gg	[k:]	g	Sigtryggur	Sigtrigs
-ggi	[c:i]	ge (<i>galotnē</i>)	Siggi	Sige, Sigi
-ggv	[kv]	gv	Tryggvi	Trigve, Trigvi
-gt	[ht]	gt	–	–
h	[h]	h	Haraldur	Haralds ¹¹
hj	[ç]	hj	Hjalti	Hjalte, Hjalti
hl	[l]	hl	Hlynur	Hlīns
hn	[ŋ]	hn	Hnefill	Hnēfils
hr	[r]	hr	Hreinn	Hreins
hv	[kv], arī [hv]	hv	Hvannar	Hvannars
j	[j]	j	Jón	Jouns, Jons
k-	[kh]	k	Karl	Karls

¹¹ Populārs vārds Latvijā, atveidots kā tradicionālisms. Pēc islandiešu fonētiskās atveides būtu *Hāralds*.

VĀRDI UN TO ATVEIDE

Grafēma(s)	IPA	Atbilsme latviešu valodā	Islandiešu personvārds	Atveide latviešu valodā
k-	[ch]	k	Ketill	Kētils
-kk	[hk]	k	Rökkvi	Rokve, Rokvi
l	[l]	l	Lilja	Lilja
-ll	[l:]	ll (<i>svešvārds, pamazināmās formās</i>)	Ella	Ella
-ll	[tl]	l (<i>vārda beigās</i>)	Egill	Egils
-ll	[tl]	tl (<i>vārda vidū</i>)	Kalla	Katla
m	[m]	m	Emilía	Emilija, Emīlija
-mm	[m:]	mm (<i>ja seko patsk.</i>)	Emma	Emma
-mm-	[m]	m (<i>ja seko līdzsk.</i>)	–	–
n	[n]	n	Ingvar	Ingvars
-ngi	[ɲi]	nge (<i>galotnē</i>)	Ingi	Inge, Ingi
-nn- (<i>ja seko patsk.</i>)	[n:]	nn	Anna	Anna
-nn- (<i>ja seko līdzsk.</i>)	[n]	n	Bergfinnsson (<i>patronīms</i>)	Bergfinsons
-nn (<i>vārda beigās</i>)	[n:]	n	Guðrunn izņ. lðunn	Guðruna lðunna ¹²
p	[ph]	p	Páll	Pauls
-p	[p]	p	Skarphéðinn	Skarphēdins
-pp	[hp]	p	–	–
-pt	[ft]	pt	–	–
r	[r]	r	Rós	Rousa, Rosa
-rl	[rtl]	rl	Erla	Erla
-rn	[rtn]	rn	Erna	Erna
rr (<i>ja seko patsk.</i>)	[r:]	rr	Orri	Orre, Orri
rr (<i>vārda beigās</i>)	[r:]	r	Sævarr	Saivars
-rt	[rt]	rt	Bjartur	Bjarts
s	[s]	s	Sól -son (<i>patronīmos</i>)	Soula, Sola -sons
ss	[s:]	s	Sesselja	Seselja

¹² Dieves vārds, šādi tulkots „Eddas dziesmās”. Principā sieviešu vārdos, kam pēc *-nn* latviešu valodā seko galotne (*-a* vai *-e*), vienmēr būtu pieļaujama arī atveide ar *n* dubultojuumu.

Grafēma(s)	IPA	Atbilsme latviešu valodā	Islandiešu personvārds	Atveide latviešu valodā
-s[s]	[s(s)]	ss	Laxness (<i>uzv.</i>)	Laksness
t	[th]	t	Teitur	Teits
-t	[t]	t	Þorsteinn	Torsteins
-tl	[htl]	tl	Atli	Atle, Atli
-tt-	[ht]	t	Matthías -dóttir (<i>patronīmos</i>)	Matiass -dotira
v	[v]	v	Vésteinn	Vēsteins
w	[v]	v	Walter	Valters
x-	[ks]	ks	Xenía	Ksenija
-x	[xs]	ks	Laxfoss (<i>uzv.</i>)	Laksfoss
z (<i>vārda sākumā</i>)	[s]	z	Zoëga (<i>uzv.</i>)	Zoëga /o:/
z (<i>vārda vidū un beigās</i>)	[s]	ss	Klemenz	Klemenss
þ	[θ]	t	Þorbergur	Torbergs

5. tabula. Islandiešu valodas līdzskaņi un tiem atbilstošie līdzskaņi latviešu valodā

Nozīmīgāko islandiešu vietvārdu un to latvisko atveidojumu saraksts

Daļa nosaukumu atrodami „Lielajā pasaules atlantā” (Turlajs 2008), kur sniegtā atveide teju visos gadījumos ir nepareiza. Nav ievēroti ne patskaņu garumi, ne līdzskaņu atbilstmes, nav pareizs pat galvaspilsētas nosaukums (Reikjavīka) (Turlajs 2008, 47), arī pilsētu nosaukumu saraksts (Turlajs 2008, 226). Šie nosaukumi ir pilnīgi pārstrādāti.

Atveidojot gan vietvārdus, gan arī personvārdus, jāpatur prātā ne tikai skaņu atbilstmes, bet arī tas, ka vīriešu dz. vārdus tradicionāli atveido no ģenitīva celma (tāpat kā latīņu un sengrieķu valodā). Ģenitīva celmu var atrast skaidrojošajās vārdnīcās, piemēram, *Íslensk orðabók* (Árnason 2005). Ģenitīva celmam attiecīgi pievieno latviešu valodas galotni. Sieviešu dzimtes vārdus un dažus vīriešu dzimtes vārdus tomēr atveido no nominatīva celma (sk. 6. tabulu). Tā iemesls ir dažos gadījumos vērojamā patskaņu mija locījumos, kas pārvērš vārdu līdz nepazīšanai (piemērus sk. 6. tabulā).

Vārds nominatīvā	Vārds ģenitīvā	Celms	Pareizā atveide latviešu valodā	Nepareiza atveide latviešu valodā
(lat.) Apollo	Apollon-is	Apollon-	Apollons	Apollo (no angļu u. c. val.)
(gr.) Thalēs	Thalēt-os	Thalēt-	Talēts	Talēss (no krievu val.)
Alda	Öld-u	Öld-, <i>ņem nominatīva celmu</i>	Alda	*Olda
Bjarni	Bjarn-a	Bjarn-	Bjarne, Bjarni	
Örn	Arn-ar	Arn-, <i>ņem nomin. celmu</i>	Orns	Arnars (atbilst citam vārdam)
Pétur	Pétur-s	Pétur-	Pjēturs, Pēturs	–
Reynir	Reini-s	Reini-	Reinis, Reinirs ¹³	–
Týr + atvasinātie vārdi	Tý-s	Tý-	<i>izņ.</i> Tīvs ¹⁴ + <i>no šī vārda atvasinātie vārdi:</i> Tīrs, Tījs	–
Víkingur	Víking-s	Víking-	Víkings, Víkingurs ¹⁵	–

6. tabula. Islandiešu īpašvārdu nominatīva un ģenitīva celmi, to atveide latviešu valodā

Daudziem ģeogrāfiskajiem nosaukumiem ir konkrēta nozīme (nomenklatūras nosaukumus sk. 7. tabulā). Atveidē latviešu valodas galotni izvēlas pēc nomenklatūras vārda tulkojuma dzimtes. Ja šie vārdi parādās pilsētu nosaukumos, tiem latviešu valodā piešķirama sieviešu dzimte, piemēram, *Mosfellsbær* – Mosfelsbaira.

¹³ Vārdus ar galotni *-ir* var atveidot arī pēc nominatīva celma (pieliekot galotni *-s*), būtu pieļaujami paralēlvarianti.

¹⁴ Dieva vārds, šādi lietots „Eddas dziesmās”, atveidots pēc senākas ģenitīva formas *tívar*. Tomēr tāpat kā *Ýmir*, *Reynir* gadījumā būtu pieļaujami arī paralēlvarianti ar *-rs*, *-js*.

¹⁵ Presē sastopama arī šāda forma, kas veidota no nominatīva celma. Ja vārda īpašnieks vēlas latviski šādi saukties, pret to principā nevar būt iebildumu. Priekšroka tomēr būtu dodama īsajai, sistēmiski pareizī veidotajai formai.

Nosaukums	Nozīme	Atveide nosaukumos latviešu valodā
-á	upe	-ava
-alda	kalnu grēdas virsotne	-alda
-bær	ciems	-baira, -bairs
-bakki	upes piekraste	-baka
-berg	kalns, klints	-berga, -bergs
-brekka	nogāze	-breka
-brú	tilts	-brū (<i>nelok.</i>)
-bruni	lava	-brūne
-dalur	ieleja	-dāla
-djúp	dziļa piekrastes aiza	-djūpa
-eiði	šaurums	-eide
-ey (<i>dsk. -eyjar</i>)	sala, -s	-eja (<i>dsk. -eijara</i>)
-eyri	zemesrags	-eire
-fell	kalns	-fels, -fela
-fjall (<i>dsk. -fjöll</i>)	kalns, -i	-fjals, -fjola
-fjörður (<i>dsk. -firðir</i>)	fjords, -i	-fjords, -fjorda
-fljót	plata upe	-fljota
-flói	plats līcis	-floe
-foss	ūdenskritums	-foss, -fosa
-gil	aiza	-gila
-gjá	plaisa	-gjava
-gljúfur	kanjons, aiza	-gljūfa
-gnúpur	stāvs kalns	-gnūps
-hæð	paugurs	-haidis
-háls	kalna kore	-haulsa
-heiði	tīrelis, purvs, purvaine	-heide
-hlíð	kalna sāns, nogāze	-hlīda
-höfði	zemesrags	-hofds
-höfn	osta	-hofna
-hóll (<i>dsk. -hólar</i>)	apaļš kalns, -i	-hols (<i>dsk. -holari</i>)
-hólmur	maza sala	-holma
-hraun	lavas plūsma	-hroina
-hver	karstais avots	-hvers
-jökull	ledājs	-jokuls (<i>ledāju nos.</i>)

VĀRDI UN TO ATVEIDE

Nosaukums	Nozīme	Atveide nosaukumos latviešu valodā
-jökulsá	ledāja upe	-jokulsava
-kirkja	baznīca	-kirkja
-klaustur	klosteris	-kloisturs
-klettur (<i>dsk.</i> -klettur)	klints, -is, radze, -es	-kleta (<i>dsk.</i> -kletara)
-laug (<i>dsk.</i> -laugar)	karstais avots, -i	-loigs (<i>dsk.</i> -loigars)
-múli	zemesrags	-mūls
-mýri	purvs, purvaine	-mīre
-nes	pussala	-nesa
-ós	upes izteka, grīva	-osa
-reykur	dūms, tvaiki	-reiks
-sandur	smiltis, pludmale	-sanda
-sjór	jūra	-sjora
-skagi	pussala	-skāge
-skarð	kalnu pāreja	-skarda
-sker	klinšaina saliņa, šēra	-skers, -skera
-skógur	mežs	-skogs
-skriða	klints nogāze	-skriða
-staður (<i>dsk.</i> -staðir)	vieta, -as	-stāda (<i>dsk.</i> -stādira)
-stapi	smaila klints	-stāpa
-tangi	maza, zema pussala	-tanga
-tindur	kalna virsotne, smaile	-tinda
-tjörn	diķis	-tjorns
-tungu	zemes strēle, rags	-tunga, -tungs
-vað	brasls	-vāds
-vatn (<i>dsk.</i> -vötn)	ezers, -i	-vatns (<i>dsk.</i> -votns)
-vegur	ceļš	-vegs
-völlur (<i>dsk.</i> -vellir)	līdzenums, -i, lauks, -i	-votls (<i>dsk.</i> -vetlirs)
-vík	neliels līcis	-vīks, -vīka
-vogur	līcis, ieloce	-vogs, -voga

7. tabula. Galvenie nomenklatūras nosaukumi islandiešu valodā

Islandes reģioni

Islandē ir astoņas siskas (*sýslur*), kas aptuveni atbilst reģioniem, lieliem novadiem (sk. 8. tabulu).

Islandiešu valodā	Atveide latviešu valodā
Höfuðborgarsvæðið	Galvaspilsētas apgabals
Suðurnes	Sudurnesa ¹⁶
Vesturland	Vesturlande
Vestfirðir	Vestfjordi
Norðurland vestra	Rietumu Nordurlande
Norðurland eystra	Austrumu Nordurlande
Austurland	Oīsturlande
Suðurland	Sudurlande

8. tabula. Islandes siskas un to atveide latviešu valodā

Administratīvo teritoriju saraksts

Islandē 2020. gadā bija 69 administratīvās teritorijas (*sveitarfélög*), bet to skaits agrāk ir bijis daudz lielāks, piemēram, 1950. gadā to bijis 229.¹⁷ 9. tabulā sniegti pašreizējie administratīvo teritoriju nosaukumi, vispirms plašāk pazīstamais, pēc tam oficiālais, ja atšķiras. Administratīvās teritorijas atveidotas sieviešu dzimtē.

Islandiešu valodā	Atveide latviešu valodā
Akrahreppur	Akrahrepa ¹⁸
Akranes, <i>ofic.</i> Akraneskaupstaður	Akranesa, <i>ofic.</i> Akranesas tirgpilsēta
Akureyri, <i>ofic.</i> Akureyrarkaupstaður	Ākureire, <i>ofic.</i> Ākureires tirgpilsēta
Árborg, <i>ofic.</i> Sveitarfélagið Árborg	Aurborga, <i>ofic.</i> Aurborgas pašvaldība
Árneshreppur	Aurneshrepa
Ásahreppur	Āsahrepa
Bláskógabyggð	Blauskogabigda
Blönduósbaer	Blonduosbaira

¹⁶ Lai nerastos negatīvas sugasvārdiskas asociācijas, šeit un turpmāk vietvārdos ar elementu *Suð-* vai *Súð-* patskanis *u* atveidē ir īss.

¹⁷ Precīzs saraksts atrodams šeit: https://eldri.samband.is/media/enska/sameining-sveitarfelaga-1950-2010_Engl.pdf

¹⁸ Vārds *hreppur* burtiski nozīmē 'lauku rajons', 'kopiena', bet vienkāršības un īsuma labad atstāts netulkots.

VÁRDI UN TO ATVEIDE

Islandiešu valodā	Atveide latviešu valodā
Bolungarvík, <i>ofíc. Bolungarvíkurkaupstaður</i>	Bolungarvíka, <i>ofíc. Bolungarvíkas tirgpilsēta</i>
Borgarbyggð	Borgarbigda ¹⁹
Dalabyggð	Dālabigda
Dalvíkurbyggð	Dalvíkurbigda ²⁰
Eyja- og Miklaholtshreppur	Eijahrepa un Miklaholtshrepa
Eyjafjarðarsveit	Eijafjardarsveita
Fjallabyggð	Fjatlabigda
Fjarðabyggð	Fjardabigda
Fljótsdalshreppur	Fljotsdalshrepa ²¹
Flóahreppur	Floahrepa
Garðabær	Gardabaira
Grímsnes- og Grafningshreppur	Grímsneshrepa un Grafningshrepa
Grindavíkurbær	Grindavíkurbaira
Grýtubakkahreppur	Grítubakahrepa
Grundarfjarðarbær	Grundarfjardarbaira
Hafnarfjörður, <i>ofíc. Hafnarfjarðarkaupstaður</i>	Hafnarfjorda, <i>ofíc. Hafnarfjordas tirgpilsēta</i>
Helgafellssveit	Helgafelssveita
Hörgársveit	Horgaursveita
Hornafjörður, <i>ofíc. Sveitarfélagið Hornafjörður</i>	Hornafjorda, <i>ofíc. Hornafjordas pašvaldība</i>
Hrunamannahreppur	Hrūnamannahrepa
Húnavatnshreppur	Hūnavatnshrepa
Húnaþing vestra	Rietumu Húnatinga ²²
Hvalfjarðarsveit	Hvalfjardarsveita
Hveragerði, <i>ofíc. Hveragerðisbær</i>	Hvēragerde, <i>ofíc. Hvēragerdisbaira</i>
Ísafjarðarbær	Ísafjardarbaira
Kaldrananeshreppur	Kaldrānāneshrepa
Kjósarhreppur	Kjosarhrepa
Kópavogur, <i>ofíc. Kópavogsbær</i>	Kopavoga, <i>ofíc. Kopavogsbaira</i>
Langanesbyggð	Langanesbigda

¹⁹ Vārds *byggð* burtiski nozīmē 'apdzīvota vieta', bet vienkāršības un īsuma labad atstāts netulkots.

²⁰ *-víkur* ir ģenitīva forma no *vík*, vienkāršības labad saliktoņu pirmajā daļā atstāta islandiskā forma, nevis tulkots 'vīkas'.

²¹ Saliktoņos pirmā daļa atstāta nemainīga.

²² *þing*, sena teritoriāla vienība, tings, burt. 'sapulces vieta', senais parlaments, kur pulcējās spriest par likumiem un tiesāt. Islandes senākā parlamenta vieta bija *Þingvellir*, 'tinga lauks' (mūsd. *Þingvellir*, Tingvetlira).

Islandiešu valodā	Atveide latviešu valodā
Mýrdalshreppur	Mírdalshrepa
Mosfellsbær	Mosfellsbaira
Múlaþing	Múlatinga
Norðurþing	Nordurtinga
Ölfus, <i>ofic.</i> Sveitarfélagið Ölfus	Olfusa, <i>ofic.</i> Olfusas pašvaldība
Rangárþing eystra	Austrumu Rangaurtinga
Rangárþing ytra	Ārējā Rangaurtinga
Reykholahreppur	Reikholahrepa
Reykjanesbær	Reikjanesbaira
Reykjavík, <i>ofic.</i> Reykjavíkurborg	Reikjavīka, <i>ofic.</i> Reikjavīkas pilsēta
Seltjarnarnes, <i>ofic.</i> Seltjarnarnesbær	Seltjarnarnesa, <i>ofic.</i> Seltjarnarnesbaira
Skaftárhreppur	Skaftaurhrepa
Skagabyggð	Skāgabigda
Skagafjörður, <i>ofic.</i> Sveitarfélagið Skagafjörður	Skāgafjorda, <i>ofic.</i> Skāgafjordas pašvaldība
Skagaströnd, <i>ofic.</i> Sveitarfélagið Skagaströnd	Skāgastronda, <i>ofic.</i> Skāgastrondas pašvaldība
Skeiða- og Gnúpverjahreppur	Skeidahrepa un Gnúpverjahrepa
Skorradalshreppur	Skorradalshrepa
Skútustaðahreppur	Skūtustādahrepa
Snæfellsbær	Snaifelsbaira
Stykkishólmur, <i>ofic.</i> Stykkishólmsbær	Stikisholma, <i>ofic.</i> Stikishólmsbaira
Strandabyggð	Strandabigda
Súðavíkurhreppur	Sudavíkurhrepa
Suðurnesjabær	Sudurnesjabaira
Svalbarðshreppur	Svalbardshrepa
Svalbarðsstrandarhreppur	Svalbardstrandarhrepa
Táknafjarðarhreppur	Taulknafjardarhrepa
Tjörneshreppur	Tjorneshrepa
Vestmannaeyjar, <i>ofic.</i> Vestmannaeyjabær	Vestmanna salas ²³ , <i>ofic.</i> Vestmannaeyjabaira
Vesturbyggð	Vesturbigda
Vogar, <i>ofic.</i> Sveitarfélagið Vogar	Vogara, <i>ofic.</i> Vogaras pašvaldība
Vopnafjarðarhreppur	Vopnafjardarhrepa
Þingeyjarsveit	Tingeijarsveita

9. tabula. Islandes administratīvo teritoriju saraksts un to atveide latviešu valodā

²³ Burt. 'rietumu vīru salas', senskandināvu valodā ar *Vestmenn* (ģenit. *Vestmanna*) apzīmēja īrus, ko vikingi saņēma gūstā un padarīja par vergiem.

Lielākās pilsētas un apdzīvotās vietas

10. tabulā sniegts 100 lielāko pilsētu un apdzīvoto vietu saraksts.

Islandiešu valodā	Veids	Atveide latviešu valodā
Akranes	<i>p</i>	Akranesa
Akureyri	<i>p</i>	Ākureire
Álftanes	<i>ps, p</i>	Aulftanesa
Árbæjarhverfi	<i>apdz</i> ²⁴	Aurbaijarhverfa
Árskógssandur	<i>apdz</i>	Aurskogssanda
Bakkafjörður	<i>c</i>	Bakafjorda
Bifröst	<i>apdz</i>	Bifrosta
Bíldudalur	<i>c</i>	Bildudāla
Blönduós	<i>p</i>	Blonduosa
Bolungarvík	<i>p</i>	Bolungarvika
Borg	<i>c</i>	Borga
Borgarfjörður eystri	<i>apdz, fj</i>	Austrumu Borgarfjorda
Borgarnes	<i>p</i>	Borgarnesa
Brautarholt	<i>apdz</i>	Broitarholta
Breiðdalsvík	<i>c</i>	Breiddalsvika
Brúnahlið	<i>apdz</i>	Brúnahlida
Búðardalur	<i>c</i>	Búdardāla
Dalvík	<i>c</i>	Dalvika
Djúpivogur	<i>p</i>	Djūpivoga
Drangsnes	<i>p</i>	Drangsnesa
Egilsstaðir	<i>p</i>	Egilstādira
Eyrbakki	<i>c</i>	Eirarbaka
Eskifjörður	<i>p</i>	Eskifjorda
Fáskrúðsfjörður, <i>agrāk</i> Búðir	<i>p</i>	Fauskrúðsfjorda, <i>agrāk</i> Būdira
Fellabær	<i>p</i>	Fetlabaira
Flateyri	<i>c</i>	Flāteire
Flúðir	<i>c</i>	Flūdira
Garðabær	<i>p</i>	Gardabaira
Garður	<i>p</i>	Garda
Grenivík	<i>c</i>	Grēnivika
Grindavík	<i>p</i>	Grindavika
Grundarfjörður	<i>p</i>	Grundarfjorda

²⁴ Pavisam nelielas vietas, kur, iespējams, ir vien dažas mājas.

Islandiešu valodā	Veids	Atveide latviešu valodā
Grundarhverfi, <i>sauc arī par</i> Kjalarnes	<i>c</i>	Grundarhverfa, Kjalarnesa
Hafnarfjörður	<i>p</i>	Hafnarfjorda
Hafnir	<i>c</i>	Hafnira
Hauganes	<i>c</i>	Hoiganesa
Hella	<i>p</i>	Hetla
Hellissandur	<i>c</i>	Hetlissanda
Hnífsdalur	<i>c</i>	Hnífsdāla
Höfn	<i>p</i>	Hofna
Hofsós	<i>c</i>	Hofsosa
Hólar	<i>apdz</i>	Holara
Hólmavík	<i>c</i>	Holmavīka
Hrafnagil	<i>c</i>	Hrafnagila
Hrísey	<i>s, apdz</i>	Hrīseja
Húsavík	<i>p</i>	Hūsavīka
Hvammstangi	<i>c</i>	Hvamstanga
Hvanneyri	<i>p</i>	Hvanneire
Hveragerði	<i>p</i>	Hvēragerda
Hvolsvöllur	<i>p</i>	Hvolsvotla
Innnes	<i>apdz</i>	Innesa
Ísafjörður	<i>p</i>	Ísafjorda
Keflavík	<i>p</i>	Keflavīka, Keplavīka
Kirkjubæjarklaustur	<i>c</i>	Kirkjubajarkloistura
Kópasker	<i>c</i>	Kopaskera
Kópavogur	<i>p</i>	Kopavoga
Laugar	<i>apdz</i>	Loigara
Laugarás	<i>apdz</i>	Loigarāsa
Laugarvatn	<i>p</i>	Loigarvatna
Lónsbakki	<i>apdz</i>	Lonsbaka
Melahverfi	<i>apdz</i>	Mēlahverfa
Mosfellsbær	<i>p</i>	Mosfelsbaira
Mosfellsdalur	<i>apdz</i>	Mosfeldsāla
Nesjahverfi	<i>apdz</i>	Nesjahverfa
Neskaupstaður	<i>c</i>	Neskoipstada
Ólafsfjörður	<i>p</i>	Olafsfjorda
Ólafsvík	<i>p</i>	Olafsvīka
Patreksfjörður	<i>c</i>	Patreksfjorda
Rauðalækur	<i>apdz</i>	Roidalaika

VĀRDI UN TO ATVEIDE

Islandiešu valodā	Veids	Atveide latviešu valodā
Raufarhöfn	c	Roifarhofna
Reyðarfjörður	p	Reidarfjorda
Reykhólar	c	Reikholara
Reykholt	c	Reikholta
Reykjahlíð	c	Reikjahlida
Reykjanesbær	p	Reikjanesbaira
Reykjavík	p	Reikjavika
Rif	c	Rifa
Sandgerði	p	Sandgerda
Sauðárkrókur	p	Soidaurkroka
Seyðisfjörður	p	Seidisfjorda
Selfoss	p	Selfosa
Seltjarnarnes	p	Seltjarnarnesa
Siglufjörður	c	Siglufjorda
Skagaströnd	c	Skāgastronda
Sólheimar	c	Solheimara
Stykkishólmur	p	Stikisholma
Stöðvarfjörður, <i>agrāk</i> Kirkjuból	c	Stodvarfjorda, <i>agrāk</i> Kirkjubola
Stokkseyri	p	Stokseire
Súðavík	c	Sudavika
Suðureyri	c	Sudureire
Svalbarðseyri	c	Svalbardseire
Tálknafjörður	c	Taulknafjorda
Tjarnabyggð	<i>apdz</i>	Tjarnabigda
Varmahlíð	c	Varmahlida
Vestmannaeyjar	p	Vestmannaeyjara
Vík	c	Vika
Vogar	p	Vogara
Vopnafjörður	c	Vopnafjorda
Þingeyri	<i>apdz</i>	Tingeire
Þorlákshöfn	p	Torlaukshofna
Þórshöfn	c	Torshofna

10. tabula. 100 lielākās Islandes pilsētas un apdzīvotās vietas, to nosaukumu atveide latviešu valodā

Populāri ģeogrāfiski nosaukumi

Islandiešu valodā	Veids	Latviešu valodā
Bláfjöll	<i>kgr</i>	Blaufjoli, Zilie kalni
Danmörk	<i>v</i>	Dānija
Drangajökull	<i>led</i>	Drangajokuls
Dyflinn	<i>p</i>	Dublina
Eyjafjallajökull	<i>led</i>	Eijafjatljokuls
Eiríksjökull	<i>led</i>	Eiríksjokuls
Eldborg	<i>vulk</i>	Eldborgs
Eldfell	<i>vulk</i>	Eldfels
Eistland	<i>v</i>	Igaunija
Esja	<i>k</i>	Ēsja
Eystrasalt	<i>jūra</i>	Baltijas jūra
Feneyjar	<i>p</i>	Venēcija
Flatey	<i>s</i>	Flāteja
Gрімsey	<i>s</i>	Grīmseja
Heimaey	<i>s</i>	Heimaēja
Hekla	<i>vulk</i>	Hekla
Hofsjökull	<i>led</i>	Hofsjokuls
Hornstrandir	<i>ps</i>	Hornstrandira
Hvalfjörður	<i>fj</i>	Hvalfjords
Hvammfjörður	<i>fj</i>	Hvamsfjords
Höfðaborg	<i>p</i>	Keiptauna
Katla	<i>vulk</i>	Katla
Kaupmannahöfn	<i>p</i>	Kopenhāgena
Kleifarvatn	<i>ez</i>	Kleifarvatns
Krafla	<i>vulk</i>	Krafla, Krapla
Langjökull	<i>led</i>	Langjokuls
Lettland	<i>v</i>	Latvija
Litháen	<i>v</i>	Lietuva
Lundúnir	<i>p</i>	Londona
Mikliborg	<i>p</i>	Konstantinopole (vēst.)
Mýrdalsjökull	<i>led</i>	Mirdalsjokuls
Mývatn	<i>ez</i>	Mivatns
Rīga	<i>p</i>	Rīga
Seyðisfjörður	<i>fj</i>	Seidisfjords
Snæfellsjökull	<i>led</i>	Snafelsjokuls
Snæfellsnes	<i>ps</i>	Snafelsnesa
Vatnajökull	<i>led</i>	Vatnajokuls

Islandiešu valodā	Veids	Latviešu valodā
Vestmannaeyjar	s	Vestmanna salas
Viðey	s	Vīdeja
Þingvallavatn	ez	Tingvatlavatns
Þrándheimur, Niðarós	p	Trondheima
Þýskaland	v	Vācija
Öskjuvatn	ez	Askja

11. tabula. Populāri ģeogrāfiski nosaukumi
islandiešu valodā un latviešu valodā

Personvārdi

Diezgan daudzi islandiešu personvārdi ir salikteņi. Tālāk tabulās uzskaitītas bieži lietotas personvārdu salikteņu pirmās daļas (sk. 12. tabulu), bieži lietotas salikteņu otrās daļas sieviešu (sk. 13. tabulu) un vīriešu (sk. 14. tabulu) vārdos, kā arī norādīti visbiežāk lietotie islandiešu personvārdi (sk. 15. tabulu).

Salikteņa pirmā daļa	Atveide latviešu valodā	Piemērs	Atveide latviešu valodā
Aðal-	Ādal-	Aðalsteinn	Ādalsteins
Al-	Al-	Algeir	Algeirs
Arin-	Ārin-	Arinbjörg	Āringbjorga
Arn-	Arn-	Arndís	Arndīsa
Auð-	Oid-	Auðhildur	Oidhilde, Oidhilda
Álf-	Aulf-	Álfheiður	Aulfheida, Aulfheide
Ár-	Aur-	Árpóra	Aurtoura, Aurtora
Ás-	Ās-, Aus-	Ása	Āsa, Ausa
Ást-	Aust-	Ástráður	Austrauds
Berg-	Berg-	Bergsteinn	Bergsteins
Bert-	Bert-	Berthold	Bertholds, Bertolds
Bjarg-	Bjarg-	Bjarglind	Bjarglinda
Bjarn-	Bjarn-	Bjarnfinnur	Bjarnfins
Björg-	Bjorg-	Björgmundur	Bjorgmunds
Björn-	Bjorn-	Björney	Bjorneja
Borg-	Borg-	Borgúlfur	Borgulfs
Bót-	Bot-	Bóthildur	Bouthilde, Bouthilda, Bothilde, Bothilda
Bryn-, Brynj-	Brin-, Brinj-	Brynildur Brynjólfur	Brinhilde, Brinhilda Brinjoulfs, Brinjolfs

Salikteņa pirmā daļa	Atveide latviešu valodā	Piemērs	Atveide latviešu valodā
Dag-	Dag-, Dāg-	Dagbjörg Dagur	Dagbjorga Dāgs
Dal-	Dal-, Dāl-	Dalmar Daley (<i>siev.</i>)	Dalmars Dāleja
Dan-	Dan-, Dān-	Danheiður Daney	Danheide Dāneja
Dýr-	Dir-, Dir-	Dýri (<i>vīr.</i>) Dýrleif	Dīre, Dīri Dirleifa
Ei-	Ei-	Eiríkur	Eirīks
Eið-	Eid-	Eiðný	Eidnija
Ein-	Ein-	Einar	Einars, Einārs
Engil-	Engil-	Engilbert	Engilberts
Ey-	Ei-	Eysteinn	Eisteins
Fann-	Fann- (<i>ja seko patskanis</i>), Fan- (<i>ja seko līdzskanis</i>)	Fanný Fanndís	Fannija Fandīsa
Finn-	Finn- (<i>ja seko patskanis</i>), Fin- (<i>ja seko līdzskanis</i>)	Finney Finnborg	Finneja Finborga
Frið-	Frid-, Frīd-	Friðdís Friðey	Friðdīsa Frīdeja
Geir-	Geir-	Geirmundur	Geirmunds
Grím-	Grim-, Grīm-	Grímkell Arngímur	Grimkels Arngrims
Guð-	Gud-	Guðbrandur	Gudbrands
Gunn-	Gunn- (<i>ja seko patskanis</i>), Gun- (<i>ja seko līdzskanis</i>)	Gunnsteinn	Gunsteins
Haf-	Haf-	Hafþór	Haftours, Haftors
Hall-	Hall-, Hatl- (<i>ja seko patskanis</i>), Hal-, Hatl- (<i>ja seko līdzskanis</i>)	Hallgrímur	Halgrims, Hatlgrīms
Há-	Hau-	Hákon	Haukons
Heið-	Heid	Heiðrekur	Heidrēks, Heidreks
Her-	Her-, Hēr-	Hermann Herúlfur	Hermans Hērulfs
Hildi-	Hildi-	Hildigunnur	Hildigunna, Hildiguna
Hjálm-	Hjaulm-	Hjálmar	Hjaulmars
Hjör-	Hjor-	Hjördís	Hjordīsa
Hjört-	Hjort-	Hjörtný	Hjortnija
Hólm-	Holm-	Hólmgeir	Houlmgeirs, Holmgeirs
Hrafn-	Hrafn-	Hrafnar	Hrafnars

VĀRDI UN TO ATVEIDE

Salikteņa pirmā daļa	Atveide latviešu valodā	Piemērs	Atveide latviešu valodā
Hug-	Hug-, Hüg-	Hugborg Huginn	Hugborga Hügins
Hún-	Hün-	Húndís	Húndisa
Ing-/ Ingi-	Ing-/ Ingi-	Ingunn	Inguna, Ingūna
Ís-	Is-, Īs-	Ísgeir Ísold	Isgeirs Īsolde
Jó-	Jo-	Jódís	Joudīsa, Jodīsa
Kol-	Kol-	Kolbrún	Kolbrūna
Krist-	Krist-	Kristbergur	Kristbergs
Magn-	Magn-	Magnfriður Magnea	Magnfrída, Magnfride Magnea
Mar-	Mar-, Mār-	Margeir Marel	Margeirs Mārels
Odd-	Od-	Oddur Oddgerður	Ods (<i>ne divskanis uo!</i>) Odgerda
Ragn-	Ragn-	Ragnar	Ragnars
Rós-	Ros-	Rósbjörg	Rousbjorga, Rosbjorga
Sal-	Sal-	Salmundur	Salmunds
Sig-	Sig-	Sigmundur	Sigmunds
Sigur-	Sígur-	Sigurdís	Sígurdīsa
Snæ-	Snai-	Snæbjartur	Snaibjarts
Sól-	Sol-	Sólberg[ur]	Soulbergs, Solbergs
Stein-	Stein-	Steinar[r]	Steinars
Styr-	Stir-	Styrkár	Stirkauris
Svan-	Svan-, Svān-	Svanbjörn Svani (<i>vīr.</i>)	Svanbjorns Svāne, Svāni
Svein-	Svein-	Sveinlaugur	Sveinoīgs
Sæ-	Sai-	Sæunn	Saiuna
Unn-	Unn- (<i>ja seko patskanis</i>), Un- (<i>ja seko līdzskanis</i>)	Unnur Unndís	Unna Undīsa
Val-	Val-, Vāl-	Valgerður (<i>siev.</i>) Valur (<i>vīr.</i>)	Valgerda Vāls
Vé-	Vē-	Vémundur	Vémunds
Vig- / Víg-	Vig-	Vigdís Vígundur	Vigdīsa Viglunds
Vil-	Vil-	Vilborg	Vilborga
Þor-	Tor-	Þormar	Tormars
Þór-	Tour-	Þórjón	Tourjouns, Torjons

12. tabula. Bieži lietotas personvārdu salikteņu pirmās daļas (Kvaran 2011, 23–24)

Saliktā vārda otrā daļa	Atveide latviešu valodā	Piemērs	Atveide latviešu valodā
-a	-a	Eirika	Eirika
-björk	-bjorka	Finnbjörk	Finbjorka
-björg	-bjorga	Guðbjörg	Gudbjorga
-björt	-bjorta	Hróbjört	Hrobjorta
-borg	-borga	Aðalborg	Ādalborga
-dís	-dīsa	Aldís	Aldīsa
-dögg	-doga	Söldögg	Soldoga
-ea	-ea	Andrea	Andrea
-esa	-esa	Jónesa	Jounesa, Jonesa
-etta	-eta, -ete	Henrietta	Henrieta, Henriete
-ey	-eja	Sverrey	Sverreja
-finna	-finna	Ástfinna	Austfinna
-fríður	-frída, -fríde	Bjarnfríður	Bjarnfrída, Bjarnfríde
-gerður	-gerda	Kristgerður	Kristgerda
-gunnur	-gunna, -guna	Ingigunnur	Ingigunna, Ingiguna
-heiður	-heida, -heide	Árnheiður	Aurnheida, Aurnheide
-hildur	-hilde, -hilda	Álfhildur	Aulfhilda, Aulfhilda
-ía	-ija	Árnía	Aurnija
-íana	-iana, -iāna	Júlíana	Jūliāna, Juliāna
-iða/-íða	-īda	Oddiða	Odiða
-ín	-īna, -īne	Gíslín	Gislina, Gisline
-ína	-īna	Erlendína	Erlendīna
-inna	-inna	Karlinna	Karlinna
-katla	-katla	Oddkatla	Odkatla
-laug	-loiga	Áslaug	Āsloiga, Ausloiga
-leif	-leifa	Sigurleif	Sigurleifa
-lind	-linda	Berglind	Berglinda
-lín	-līna, -līne	Sigurlín	Sigurlīna, Sigurlīne
-lína	-līna	Einarlína	Einarlīna
-ljót	-ljouta, -ljota	Bergljót	Bergljouta, Bergljota
-nía	-nija	Pálnía	Paulnija
-mey	-meja	Dagmey	Dagmeja
-nía	-nija	Tryggvanía	Trigvanija
-ný	-nija	Dagný	Dagnija
-ríður	-rīda	Ástriður	Austrīda, Austrīda
-rós	-rosa	Sumarrós	Sūmarrousa, Sūmarrosa
-rósa	-rosa	Sigurrósa	Sīgurrousa, Sigurrosa
-rún	-rūna, -runa	Guðrún	Gudrūna, Gudruna

Saliktā vārda otrā daļa	Atveide latviešu valodā	Piemērs	Atveide latviešu valodā
-sa	-sa	Steinsa	Steinsa
-sía	-sija	Porláksía	Torlauksija
-sína	-sína	Runólfsína	Rünoulfína, Rünolfína
-unn	-una	Steinunn	Steinuna
-veldur	-velda, -velde	Ingveldur	Ingvelda, Ingvelde
-vör	-vora	Ástvör	Austvora
-ý	-ija	Bjarný	Bjarnija
-þóra	-tora	Eggþóra	Egtoura, Egtora
-þrúður	-trūde	Jarþrúður	Jartrūde

13. tabula. Bieži lietotas salikteņu otrās daļas sieviešu vārdos (Kvaran 2011, 25–28)

Salikteņa otrā daļa	Atveide latviešu valodā	Piemērs	Atveide latviešu valodā
-ar[r]	-ars	Garðar	Gardars
-as	-ja (<i>Bībeles vārdos</i>)	Sakarías <i>izņ. Sigurnýas</i>	Sakarija, Zakarija Sīgurnijs, Sīgurnija
-berg	-bergs	Sveinberg	Sveinbergs
-bergur	-bergs	Aðalbergur	Adalbergs
-bert	-berts	Vilbert	Vilberts
-bjartur	-bjarts	Hróbjartur	Hrobjarts, Roberts
-björn	-bjorns	Vébjörn	Vēbjorns
-bogi	-boge	Finnbogi	Finboge
-brandur	-brands	Herbrandur	Herbrands
-dór	-dours, -dors	Steindór	Steindours, Steindors
-finnur	-fins	Þorfinnur	Torfins
-freð	-freds, -frēds	Hallfreð	Halfreds, Hatlfreds
-freður	-freds, -frēds	Oddfreður	Odfreds, Odrfrēds
-garður	-gards	Valgarður	Valgards
-geir	-geirs	Valgeir	Valgeirs
-grímur	-gríms	Hallgrímur	Halgríms, Hatlgríms
-hallur	-hals	Þórhallur	Tourhatls, Torhatls
-harður	-hards	Jónharður	Jounhards, Jonhards
-héðinn	-hēdins	Úlfhéðinn	Ulfhēdins
-hvatur	-hvats	Víghvatur	Vighvats
-ir	-is	Gyrðir	Girdis, Ģirdis, Girdirs

Saliktena otrā daļa	Atveide latviešu valodā	Piemērs	Atveide latviešu valodā
-íus	-iuss, -ius ²⁵ , -ijs	Kristíníus	Kristíniuss, Kristínijš
-jón	-jons	Sigurjón	Sígurjouns, Sígurjons
-kell	-kels	Rafnkell	Rafnkels
-laugur	-loigs	Guðlaugur	Gudloigs
-lákur	-lauks	Þorlákur	Torlauks
-leifur	-leifs	Þorleifur	Torleifs
-leikur	-leiks	Ísleikur	Isleiks
-liði	-lide	Ellíði	Etlide
-ljótur	-ljots	Úlfjótur	Ulfjouts, Ulfjots
-mann	-mans	Ármann	Aurmans
-mar	-mars	Annmar	Anmars
-móður	-mouds, -mods	Þormóður	Tormouds, Tormods
-mundi	-munde, -mundi	Ámundi	Aumunde, Aumundi
-mundur	-munds	Guðmundur	Gudmunds
-oddur	-ods	Arnoddur	Arnods
-ólfur	-oulf, -olfs	Grimólfur	Grimoulf, Grímolfš
-r	-rs	Grétar þef Dagnýr	Grjētars, Grētars Dagnijš
-ráður	-rauds	Ástráður	Austrauds
-rekur	-rēks, -reks	Friðrekur	Fridrēks, Fridreks
-ríkur	-riks	Eiríkur	Eirīks
-steinn	-steins	Aðalsteinn	Ādalsteins
-sveinn	-sveins	Bergsveinn	Bergsveins
-tryggur	-trigs	Sigurtryggur	Sigurtrigs
-týr	-tīvs, -tīrs	Angantýr	Angantīvs, Angantīrs
-úlfur	-ulfs	Grimúlfur	Grimulfš
-us	-uss, -s	Katrínus	Katrínuss, Katrīns
-valdur	-valds	Ástvaldur	Austvalds
-var	-vars	Fjölvar	Fjolvars
-varður	-vards	Sævarður	Saivards
-vín	-vīns	Bjargvín	Bjargvīns
-þór	-tours, -tors	Kristþór	Kristtuors, Kristtors

14. tabula. Bieži lietotas saliktenų otrās daļas vīriešu vārdos (Kvaran 2011, 28–29)

²⁵ Latīņu izcelsmes vārdos iespējams saglabāt oriģinālgalotni *-us* – *Kristīniuss, Katrīnuss, Magnus* –, tomēr kopš 20. gadsimta 60. gadiem izdotajos atveides noteikumos ieteikts pievienot vēl vienu galotnes līdzskani *-s*.

VĀRDI UN TO ATVEIDE

Vārds islandiešu valodā	Dzimte	Atveide latviešu valodā
Alexander	<i>vīr.</i>	Aleksandrs
Andri	<i>vīr.</i>	Andre, Andri
Anna	<i>siev.</i>	Anna
Arnar	<i>vīr.</i>	Arnars
Aron	<i>vīr.</i>	Ārons
Bjarki	<i>vīr.</i>	Bjarke
Björg	<i>siev.</i>	Bjorga
Björk	<i>siev.</i>	Bjorka
Breki	<i>vīr.</i>	Brēke, Breke, Brēki, Breki
Dagur	<i>vīr.</i>	Dāgs
Daníel	<i>vīr.</i>	Daniels, Daniēls
Dís	<i>siev.</i>	Dīsa
Elí	<i>vīr.</i>	Elī, Elija
Elísabet	<i>siev.</i>	Elisabete, Elisabete, Elisabeta
Emil	<i>vīr.</i>	Emils, Emīls
Emilía	<i>siev.</i>	Ēmilija, Emīlija, Emilija
Eva	<i>siev.</i>	Ēva, Eva
Freyr	<i>vīr.</i>	Freijs
Guðrún	<i>siev.</i>	Guðrūna, Gudruna
Gunnar	<i>vīr.</i>	Gunnars, Gunars, Gunārs
Helga	<i>siev.</i>	Helga
Hrafn	<i>vīr.</i>	Hrafns
Ingi	<i>vīr.</i>	Inge
Ísak	<i>vīr.</i>	Īsaks
Jón	<i>vīr.</i>	Jouns, Jons
Júlía	<i>siev.</i>	Jūlija
Karen	<i>siev.</i>	Kārena, Karena
Kári	<i>vīr.</i>	Kaure
Katla	<i>siev.</i>	Katla
Katrín	<i>siev.</i>	Katrīne, Katrīna
Kristín	<i>siev.</i>	Kristīne, Kristīna
Kristján	<i>vīr.</i>	Kristjauns, Kristians, Kristiāns
Kristófer	<i>vīr.</i>	Kristofers
Leó	<i>vīr.</i>	Leo /o:/
Líf	<i>siev.</i>	Līfa

Vārds islandiešu valodā	Dzimte	Atveide latviešu valodā
Lilja	<i>siev.</i>	Lilja
Lind	<i>siev.</i>	Linda
Logi	<i>vīr.</i>	Loge, Logi
Magnús	<i>vīr.</i>	Magnuss
Máni	<i>vīr.</i>	Maune, Mauni
Már	<i>vīr.</i>	Maurs
Margrét	<i>siev.</i>	Margrjēta, Margrēta, Margrēte
María	<i>siev.</i>	Marija
Mikael	<i>vīr.</i>	Mikāels, Mikaēls
Ólafur	<i>vīr.</i>	Oulafs, Olafs
Óli	<i>vīr.</i>	Oule, Ole
Örn	<i>vīr.</i>	Orns
Ósk	<i>siev.</i>	Ouska, Oska
Rakel	<i>siev.</i>	Rākela, Rakele
Rós	<i>siev.</i>	Rousa, Rosa
Rún	<i>siev.</i>	Rūna
Rut	<i>siev.</i>	Rute, Ruta
Sara	<i>siev.</i>	Sāra
Sif	<i>siev.</i>	Sifa
Snær	<i>vīr.</i>	Snaijs, Snairs
Tómas	<i>vīr.</i>	Toumass, Tomass
Viktor	<i>vīr.</i>	Viktors
Þór	<i>vīr.</i>	Tours, Tors

15. tabula. Statistiski visbiežāk lietotie islandiešu vārdi (2007)
(Kvaran 2011, 33–34)

Otrais vārds

Daudziem islandiešiem ir divi vārdi (kā tagad daudziem latviešu bērniem). Agrākajos laikos Islandē nebija pieņemts dot bērniem divus vārdus, bet jau 18. gadsimta tautas skaitīšanā šādi piemēri ir atrodamī, piemēram, brālis *Axel Friðrik* – Aksels Fridriks un māsa *Sesselja Kristín* – Seselja Kristīne (Kvaran 2011, 36). Ir vērojama tendence, ka biežāk par otro vārdu tiek likti īsi vārdi, piemēram, zēniem *Þór*, *Örn*, *Már*, *Ingi*, *Freyr* (Tours vai Tors, Orns, Maurs, Inge vai Ingi, Freijs), bet meitenēm – *Björk*, *Ósk*, *María*, *Kristín*, *Björg* (Bjorka, Ouska vai Oska, Marija, Kristīne, Bjorga) (Kvaran 2011, 37).

Miļvārdiņi

Neoficiālā aprītē, sarunvalodā eksistē vārdu paralēlformas, saīsinājumi un miļvārdiņi (*gælundöfn*) (Kvaran 2011, 29–30), piemēram, *Vilhjálmur* > *Villi*, *Kristján* > *Krissi*, *Ólafur* > *Óli*, *Þórdís* > *Dísa*, *Þorsteinn* > *Steini*, *Elín* > *Ella*, ko atveido pēc tiem pašiem principiem kā pamatvārdus: *Vilhjaulms* > *Ville*, *Kristjauns* > *Krise*, *Olafs* > *Ole*, *Tourdísa* > *Dísa*, *Elína* > *Ella*.

Uzvārdi un patronīmi

Lielākā daļa islandiešu nelieto uzvārdu, bet tēvvārdu (vai, retāk, mātes vārdu). Tos latviski atveido tādā formā, kādā tie ir, neetimoloģizējot, netulkojot (izņemot senajā literatūrā, piemēram, sāgās un „Eddas dziesmās”), ņem ģenitīva celmu, jo dažiem vārdiem nominatīvs atšķiras no ģenitīva. Patronīmam jebkurā gadījumā jābūt atpazīstamam (piemērus sk.16. tabulā).

Islandiešu vārds un patronīms	Patronīma uzbūve	Burtiskais tulkojums	Atveide latviešu valodā
Kristján Árnason	<i>Árna</i> ir ģenitīvs no tēva vārda <i>Árni</i> 'Aurne' + <i>son</i> 'dēls'	Kristjauns Aurnes dēls	Kristjauns Aurnasons
Jón Gunnarsson	<i>Gunnars</i> ir ģenitīvs no tēva vārda <i>Gunnar</i> 'Gunnars' + <i>son</i> 'dēls'	Jo[u]ns Gunnara dēls	Jo[u]ns Gunnarsons
Margrét Arnardóttir	<i>Arnar</i> ir ģenitīvs no tēva vārda <i>Örn</i> 'Orns' + <i>dóttir</i> 'meita'	Margrjēta Orna meita	Margrjēta Arnardotira
Anna Helgudóttir	<i>Helgu</i> ir ģenitīvs no mātes vārda <i>Helga</i> 'Helga' + <i>dóttir</i> 'meita'	Anna Helgas meita	Anna Helgudotira
Anna Helgadóttir	<i>Helga</i> ir ģenitīvs no tēva vārda <i>Helgi</i> 'Helge' + <i>dóttir</i> 'meita'	Anna Helges meita	Anna Helgadotira

16. tabula. Patronīmu atveide

Sarunvalodā lieto arī patronīmu īsās formas,²⁶ kas atbilst ģenitīvam, piemēram, *Jón Gunnars*, kas nozīmē to pašu *Gunnarsson*. Šādu var atveidot kā Jo[u]ns Gunnars.

²⁶ Līdzīga prakse ir krieviem, kuri sarunvalodā lieto īsās patronīmu formas, piemēram, *Иваныч* (*Иванович* vietā).

Daudzi islandieši ir mantojuši uzvārdus, ko turpina lietot. Dažkārt islandieši kombinē uzvārdu un patronīmu, piemēram, rakstnieks *Jón Kalman Stefánsson* – Jo[u]ns Kalmans Stefaunsons. Agrāk uzvārdi simbolizēja piederību pie augstākajiem un izglītotākajiem sabiedrības slāņiem. Īpaši izplatīti ir uzvārdi ar izskaņām *-dal, -kvist, -vík, -hólm, -berg, -land, -nes, -fjörð, -bekk* un *-lín*. Daži piemēri parādīti 17. tabulā (Íslensk mannanöfn 2001, 65–66).

Islandiešu uzvārds	Atveide latviešu valodā (vīr. un siev. dz.)
Blómkvist	Blo[u]mkvists, Blo[u]mkviste
Brim	Brims, Brima
Fossberg	Fosbergs, Fosberga
Giljan	Giljans, Giljana
Haffjörð	Haffjords, Haffjorda
Heimdal	Heimdals, Heimdala
Hlíðkvist	Hlidkvists, Hlidkviste
Hofland	Hoflands, Hoflande
Hofteig	Hofteigs, Hofteiga
Hvítfeld	Hvitfelds, Hvitfelde
Íshólm	Isho[u]lms, Isho[u]lma
Knaran	Knārans, Knārana
Miðvík	Midvíks, Midvíka
Ósmann	O[ui]smans, O[ui]smane
Reykfell	Reikfels, Reikfela
Seljan	Seljans, Seljana
Sólan	So[u]lans, So[u]lana
Straumberg	Stroimbergs, Stroimberga
Svarfdals	Svarfdals, Svarfdala
Sædal	Saidals, Saidala
Vattnes	Vatness, Vatnesa
Viðfjörð	Vidfjords, Vidfjorda
Vídalín	Vídalíns, Vídalína vai Vídaline
Öngfjörð	Ongfjords, Ongfjorda
Örbekk	Orbeks, Orbeka

17. tabula. Uzvārdi ar izskaņām *-dal, -kvist, -vík, -hólm, -berg, -land, -nes, -fjörð, -bekk* un *-lín*, to atveide latviešu valodā

Saisinājumi

apdz – apdzīvota vieta

c – ciems

ez – ezers

fj – fjords

k – kalns

kgr – kalnu grēda, kalnājs

l – līcis

led – ledājs

p – pilsēta

ps – pussala

s – sala

siev. – sieviešu dzimte

u – upe

uzv. – uzvārds

v – valsts

vīr. – vīriešu dzimte

vulk – vulkāns

zr – zemesrags

1. Árnason 2005 – Árnason, Kristján. *Hljóð*. Íslenskt tunga, 1. bindi. Reykjavík : Almenna bókafélagið, 2005.
2. Árnason 2011 – Árnason, Kristján. *The Phonology of Icelandic and Faroese*.
3. Bērziņa 2012 – Bērziņa, Inga. Senislandiešu īpašvārdu atveides principi latviešu valodā. *Hravnkela Freijagodes sāga ar komentāriem*. Tulk., koment. I. Bērziņa. Rīga : Nordisk, 2012, 76–84.
4. Bērziņa, Dimiņš 2015 – Bērziņa, Inga, Dimiņš, Dens. Senskandināvu–latviešu alfabētiskais rādītājs. *Eddas dziesmas*. Atdzej. U. Bērziņš. Rīga : Jāņa Rozes apgāds, 2015, 348–359.
5. Ceplītis et al. 1995 – *Latviešu valodas pareizrakstības un pareizrūnas vārdnīca*. Sast. Laimdots Ceplītis, Aina Miķelsone, Tamarāra Porīte, Silvija Raģe. Rīga : Avots, 1995.
6. Dimiņš 2008 – Dimiņš, Dens. Islande vai Īslande [tiešsaiste]. *Diena*, 22. septembris, 2008 [skatīts 11.08.2021.]. Pieejams: <https://www.diena.lv/raksts/pasaule/krievija/islande-vai-islande-628176>

7. Gíslason, Þránínsson 2000 – Gíslason, Indriði, Þránínsson, Höskuldur. *Handbók um íslenskan framburð*. Reykjavík : Rannsóknarstofnun Kennaraháskóla Íslands, 2000.
8. *Íslensk mannaöfn frá A til Ö*. Reykjavík : Vaka-Hagafell, 2001.
9. *Íslensk orðabók. 3. útgáfa, aukin og endurbætt*. Red. M. Árnason. Reykjavík : Edda, 2005.
Pieejams arī tiešsaistē: *snara.is*
10. Iversen 1973 – Iversen, Ragnvald. *Norrøn grammatikk*. B.v. : Aschelhoug, 1973.
11. Kress 1982 – Kress, Bruno. *Isländische Grammatik*. Leipzig : VEB Enzyklopedie Verlag, 1982. Oxford : Oxford University Press, 2011.
12. Kvaran 2011 – Kvaran, Guðrún. *Nöfn Íslandinga*. Reykjavík : Forlagið, 2011.
13. *Latviešu konversācijas vārdnīca. 7. sējums (I–Jelgava), 1931/1932*. Red. Andrejs Švābe. Rīga : A. Gulbja apgādībā.
14. Þráinsson 1994 – Þráinsson, Höskuldur. Icelandic. König, Ekkehard, Auwera, Johan van der. *The Germanic Languages*, 1994, 142–189.
15. Þránínsson 1995 – Þránínsson, Höskuldur. *Handbók um málfræði*. Reykjavík : Námsgagnastofnun, 1995.
16. Turlajs 2008 – *Lielais pasaules atlants*. Red. Jānis Turlajs. Rīga : Jāņa sēta, 2008.